

PHẨM THỌ HỌC VÔ HỌC NHÂN KÝ

Chia làm ba môn :

1. Vì sao có phẩm này.
2. Giải thích tên phẩm.
3. Giải thích chương nạn.

I. Vì sao có phẩm này có hai: Người hạ căn lược có hai loại: người cao danh phẩm thọ ký trước , hàng chẳng cao danh, phẩm này thọ ký cho nên có phẩm này. 2. Trong Phật thọ ký ở trên cùng đồng thọ ký đây cùng sau thọ ký, cho nên có phẩm này.

II. Giải thích tên gọi: Hưởng cầu tiến tập gọi là học, tiến tập ngưng đủ gọi là Vô học, nay Đức Phật thọ ký cho họ gọi là thọ ký cho hữu học Vô học.

III. Giải đáp chương nạn:

Hỏi: Vì sao vì hàng trung căn thọ ký hợp làm một phẩm, thọ ký cho người hạ căn chia hai phẩm phải không?

Đáp: Thọ ký cho hàng cao danh một khác hai đồng. Mãn Từ Tử và Kiều-trần-như hai loại khác, không phải hàng cao danh tuy một đồng mà hai khác, như hai ngàn người và A-nan là hai thứ khác, do đó hai loại chia thành hai phẩm. Trung tánh không như vậy. Trong cao danh, Mãn Từ Tử vì hóa, trong hạ danh A-nan vì hóa.

- Kinh: “Bấy giờ ngài A-nan cho đến thì sung sướng lắm”.

- Tán: Phẩm này có hai đoạn: Trước chúng tự hy vọng, sau Phật thọ ký. Cho Văn đầu có hai: Đầu tiên hai vị cầu thỉnh, sau hai ngàn vị cầu thỉnh. Trong phần đầu lại có hai:

1. Tâm niệm.
2. Trình bày.

Đây là phần nói tâm niệm.

- Kinh: “Liền đứng dậy khỏi chỗ ngồi cho đến chỗ nương về của chúng con”.

- Tán: Dưới nói trình bày, có ba:

1. Trình bày mình có phần để qui về Phật.
2. Nói về lý do hai vị hợp thọ ký.
3. Chính là trình bày thỉnh, đây là phần trình bày.

- Kinh: “Lại chúng con cho đến là con của Phật”.

- Tán: Đây nói lý do hai người hợp thọ ký.

- Kinh: “Nếu Phật thọ ký cho đến lòng trông mong của chúng cũng được đủ”.

- Tán: Đây chính trình bày thỉnh thọ ký.
- Kinh: “Bấy giờ các bậc Hữu học Vô học cho đến đứng sang một bên”.

- Tán: Đây hai ngàn người cầu thỉnh.

- Kinh: “Bấy giờ Đức Phật bảo cho đến Thế tôn”.

- Tán: Đoạn thứ hai Đức Phật vì thọ ký biệt, có ba: Trước thọ ký A-nan, tiếp thọ ký La-hầu-la, sau thọ ký hai ngàn người. Thọ ký A-nan có bốn:

1. Phật thọ ký.

2. Chúng nghi.

3. Đức Phật biết bảo.

4. A-nan chứng nói Phật thọ ký.

Đầu tiên là văn xuôi có tám: 1. Tên Phật. 2. Nhân hạnh. 3. Lợi ích. 4. Tên nước. 5. Tướng cõi. 6. Tên kiếp. 7. Trú thọ. 8. Khen ngợi. Đây là đầu, do trì pháp tạng trí như biển sâu rộng không gì sánh bằng như núi cao khó ngưỡng mặt nhìn thấu gọi là Nói Hải Tuệ, chứng đắc thần thông siêu vượt gọi là Tự tại, không gì làm chướng ngại gọi là Thông vương.

- Kinh: “Sẽ cúng dường cho đến chánh Đẳng Giác”.

- Tán: Đây là thọ ký nhân hạnh.

- Kinh: “Giáo hóa hai mươi ngàn cho đến Diệu Âm đầy khắp”.

- Tán: Đây có bốn thọ ký:

1. Lợi ích.

2. Tên nước.

3. Tướng cõi.

4. Tên kiếp.

- Kinh: “Đức Phật đó tuổi thọ cho đến gặp bội chánh pháp”.

- Tán: Đây thọ ký trú bội tuổi thọ.

- Kinh: “A-nan cho đến ngợi khen công đức của ngài”.

- Tán: Đây thọ ký khen ngợi.

- Kinh: “Bấy giờ Đức Thế tôn cho đến vậy sau thành chánh giác”.

- Tán: Đây một hàng tụng thọ ký nhân, bốn hàng sau tụng thọ ký quả.

- Kinh: “Hiệu là Nói Hải Tuệ cho đến gieo nhân duyên Phật đạo”.

- Tán: Bốn hàng tụng thọ ký quả có sáu: 1. Nửa hàng tụng tên. 2. Một câu nêu tướng cõi. 3. Một câu tên nước. 4. Nửa hàng tụng lợi ích. 5.

Nửa bài khen ngợi. 6. Hai hàng tụng trú gấp bội tuổi thọ. Lợi ích chúng sanh tu nhân hạnh Phật .

- Kinh: “Bấy giờ trong hội cho đến được thọ ký như thế”.

- Tán: Thứ hai chúng nghi.

- Kinh: “Bấy giờ Đức Thế tôn cho đến tâm chánh đẳng giác”.

- Tán: Thứ ba: Đức Phật biết bảo, có ba: Trước nói nhân ban đầu, kế trình bày hạnh sau, sau kết được thọ ký. Đây nói nhân ban đầu. Câu Xá luận chép: Đức Thích-ca sơ gặp Thích-ca phát tâm, như kia tụng chép: “Ở ba vô số kiếp, ngược dần gặp Thắng Quán. Phật Nhiên Đăng Bảo Kế sơ Thích-ca Mâu-ni.” Nay nói giữa đường tùy một chỗ gặp Phật, chẳng phải đầu tiên.

- Kinh: “A-nan thường ưa học rộng cho đến thọ ký dường ấy”.

- Tán: Đây là trình bày hạnh sau của A-nan và kết thúc được thọ ký. Cho nên Hoa Nghiêm chép: Thí như người nghèo cùng ngày đêm thường đếm vật báu cho người mà tự mình chẳng được nữa đồng, học rộng cũng như vậy cho đến cho nên không chỉ học rộng có thể siêu việt ngay mà phải thực hành để giúp. Tức Kinh kia nói: Nếu muốn cầu trừ diệt vô lượng các lỗi ác, cần phải tất cả thời phát tinh tấn mạnh mẽ, cũng không chỉ kia hành liền đắc Bồ-đề, cần nhờ học rộng là dẫn dắt, nên lại như Kinh nói: Học rộng năng dẫn lạc, học rộng nhiếp các thiện, học rộng xả vô nghĩa, học rộng đắc Niết-bàn, cho nên biết văn này căn cứ 1 tướng luận. Đối với một gốc lành hoặc khen hoặc chê thì sự hóa bất định, nhưng nhân hạnh của Chư Phật, sơ địa về trước đức, lực bằng nhau, tướng thành Phật cũng như vậy, chỉ do bốn nguyện có khác, nên thấy khác nhau cho nên có sai khác, nên đây kết nói bốn nguyện như vậy.

- Kinh: “A-nan cho đến cũng biết bốn nguyện”.

- Tán: Thứ tư: A-nan chứng nói có hai: Đầu tiên Kinh gia trình bày chứng, sau A-nan tự trình bày nói. Đây là phần đầu.

- Kinh: “Bấy giờ A-nan cho đến hộ trì pháp Chư Phật”.

- Tán: A-nan tự trình bày nói vị mình cao, thị hiện hóa thành thị giả nên nói phương tiện.

- Kinh: “Bấy giờ Đức Phật bảo cho đến cũng như nay”.

- Tán: Phần Phật thọ ký cho La-hầu-la. Văn xuôi có bốn:

1. Danh.
2. Nhân.
3. So với trước.
4. Nói dối.

Đây nói danh và hạnh.

- Kinh: “Đức Phật Đạo Thất Bảo Hoa cho đến, Chánh giác cho đến”

- Tán: Thọ ký giống như Phật Nói Hải Tuệ Tự Tại Thông Vương ở trên và thọ ký nối dõi.

- Kinh: “Bấy giờ Đức Thế tôn cho đến nhất tâm cầu Phật đạo”.

- Tán: bốn hàng tụng chia làm bốn:

1. Thường làm con ta.
2. Làm trưởng tử của Chư Phật.
3. Trình bày mật hạnh.
4. Nói nhân thù thắng.

Đây nói hai hàng đầu, Đức Phật có ba người con, vị này là trưởng tử.

- Kinh: “La-hầu-la mật hạnh cho đến để cầu đạo vô thượng”.

- Tán: Hai hàng sau hai: Tôn giả giữ lại thân ở cõi Thiệm-bộ châu không nhập Niết-bàn. Tức nay phương tây có người thấy.

- Kinh: “Bấy giờ Đức Thế tôn cho đến hai ngàn người đây chẳng”.

- Tán: Phần Phật thọ ký cho hai ngàn người. Có bốn ý:

1. Phật thấy hỏi.
2. A-nan đáp.
3. Chánh thọ ký.
4. hai ngàn người vui mừng lãnh thọ.

Đây nói ý đầu. Mềm mỏng là điều tánh thuận căn thuần thực, tịch nhiên là tâm vắng lặng diệu lý, thanh tịnh là chẳng mê hoặc phiền não, nhất tâm không suy tư gì khác.

- Kinh: “Vâng! Con đã thấy”.

- Tán: Đây là A-nan đáp.

- Kinh: “A-nan cho đến hộ trì pháp tạng”.

- Tán: Chánh biệt ký. Văn xuôi có hai: Thọ ký nhân và thọ ký quả. Đây nói Thọ ký nhân.

- Kinh: “Rốt sau đồng thời cho đến thấy đều đồng nhau”.

- Tán: Thọ ký quả có hai:

1. Danh đồng.
 2. Các thứ khác đồng.
- Kinh: “Bấy giờ Đức Thế tôn cho đến sau sẽ thành chánh giác”.

- Tán: năm hàng tụng chia làm năm. Đây là hai hàng đầu: một hàng nêu ra, hàng tụng nhân.

- Kinh: “Đều ở mười phương cõi cho đến dần nhập vào Niết-bàn”.
- Tán: ba hàng: một hàng tụng hiệu danh đồng, một hàng tụng nêu

danh đồng, một hàng tụng nêu danh cõi v.v... đồng một bài tụng nêu thần dụng, danh đồng văn xuôi không có.

- Kinh: “Bấy giờ bực Hữu học Vô học cho đến như được rưới cam lồ”.

- Tán: Hai ngàn người vui mừng lãnh thọ.

Niên hiệu Bảo An năm thứ ba ngày 16 tháng 12, ở tại chùa Hưng Phước Viên Như phòng, tăng Giác Ấn chùa Pháp Long đã kiểm duyệt xong, vì muốn chánh pháp tồn tại lâu dài nên lưu hành.

